

چشم و هم‌چشمی، عرف اشتباهی که خوشبختی را نشانه گرفته است

پدیده نابهنجار چشم و هم‌چشمی از جمله پدیده‌ها و نابهنجاری‌هایی است که در میان مردم به شکل گسترده وجود دارد و بیشتر افراد دست کم در موردی و یا زمانی گرفتار این نابهنجاری اجتماعی شده‌اند.

پدیده نابهنجار چشم و هم‌چشمی از جمله پدیده‌ها و نابهنجاری‌هایی است که در میان مردم به شکل گسترده وجود دارد و بیشتر افراد دست کم در موردی و یا زمانی گرفتار این نابهنجاری اجتماعی شده‌اند. به گزارش خبرنگار خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، منطقه خراسان جنوبی، چشم و هم‌چشمی اصطلاحی است که به نوع رفتار انسانی در حوزه عمل اجتماعی اشاره دارد.

واکاوای واژگانی این اصطلاح هر چند می‌تواند بخشی از محتوا و مفاهیم آن را بازشناساند، ولی تنها مولفه‌ای از مولفه‌های این نابهنجاری را نشان می‌دهد. به نظر می‌رسد که مولفه چشم در ایجاد این پدیده اجتماعی بسیار موثر است. به این معنا که هم در ایجاد و هم در علت و انگیزه، نقش چشم مهم ارزیابی شده است. در حقیقت اشخاصی که گرفتار این نابهنجاری هستند، تحت تاثیر بینایی قرار دارند. بهناز زال کارشناس ارشد روانشناسی در خراسان جنوبی در گفت و گو با ایسنا گفت: چشم و هم‌چشمی یکی از پدیده‌های نابهنجار اجتماعی است که اغلب در مورد مادیات و ظواهر زندگی وجود دارد. وی افزود: این معضل اجتماعی در ازدواج نیز به چشم می‌خورد و شامل رقابت ناسالمی است که خانواده‌ها برای بهتر برگزار کردن مراسم ازدواج و تشریفات آن انجام می‌دهند، تا از این راه به اطرافیان خودنمایی کنند. این کارشناس ارشد روانشناسی گفت: چشم و هم‌چشمی به معنی دیگران را بالاتر از خود دیدن است و یک مشکل روانی اجتماعی محسوب می‌شود.

چشم و هم‌چشمی و تجملات، از موانع اصلی کاهش سن ازدواج

زال با بیان اینکه چشم و هم‌چشمی و تجملات، از موانع اصلی کاهش سن ازدواج افزود: چشم و هم‌چشمی یک رقابت منفی است و تا زمانی که تبدیل به رقابت مثبت نشود، در هر زمینه‌ای باشد، نتایج منفی خواهد داشت. وی ادامه داد: زمانی که خانواده‌ها به دلیل مقایسه خود با دیگران هزینه‌های سنگینی متحمل می‌شوند و دایما نگران چگونه برگزار شدن مراسم عروسی هستند، از توجه به امور مهمی مثل شناخت طرف مقابل باز می‌مانند. این کارشناس ارشد روانشناسی با بیان اینکه چشم و هم‌چشمی نشانه عدم رضایت از سطح خود است، تصریح کرد: زوجینی که از خود راضی نیستند و به نداشته‌هایشان توجه بیشتری دارند، خود را با دیگران مقایسه می‌کنند و از این راه کمبود عزت نفس‌شان را جبران می‌کنند.

زال ادامه داد: این افراد همواره نگرانند که مبدا نتوانند خود را به دیگران اثبات کنند و نمایش خوبی از داشته‌هایشان داشته باشند و به عبارتی دیگران چه فکری در موردشان خواهند کرد.

وی معتقد است: دل‌مشغولی با این فکر موجب افزایش اضطراب آنها شده و وقتی برای پرداختن به امور مهم‌تر باقی نمی‌گذارد. این کارشناس ارشد روانشناسی گفت: زمانی را که خانواده‌ها باید صرف افزایش آگاهی از هم و شناخت بیشتر بکنند صرف چگونگی برگزاری مراسم و خرید می‌شود که عمدتاً موجبات دلخوری و ناراحتی‌هایی را فراهم می‌کند که در زندگی مشترک عروس و داماد تاثیر پایداری دارد.

افراط و تفریط در زندگی نشانه عدم وجود شناخت دقیق نیازهاست

زال در خصوص اینکه ریخت و پاش‌های اضافی و اسراف چه پیامدهایی در زندگی زوجین خواهد داشت، افزود: افراط و تفریط در زندگی نشانه عدم وجود اولویت‌بندی و شناخت دقیق نیازهاست و همواره تاثیر منفی در زندگی دارد. وی با بیان اینکه اسراف نتیجه روی آوردن به تجملات غیر ضروری است، اظهار کرد: ریخت و پاش‌هایی که در اثر چشم و هم‌چشمی انجام می‌شود، علاوه بر پیامدهای اقتصادی پیامد اجتماعی و روانی نیز دارد.

این کارشناس ارشد روانشناسی ادامه داد: فردی که خود را دائماً از نگاه دیگران ارزیابی می‌کند خود را باور ندارد و مجبور است همیشه رفتارهایی انجام دهد که توجه سایرین را جلب کند و این مسئله موجب آزار روحی می‌شود.

زال یادآور شد: این افراد هیچگاه از خودشان و جایگاهشان راضی نخواهند بود، به همین دلیل تمام سعی خود را می‌کنند و حاضرند مشقت و زحمت را تحمل کنند تا همه چیز به اصطلاح آبرومندانه باشد.

چشم و هم‌چشمی، از معیارهای اسلامی دور است

عذرا عباسی یک کارشناس مذهبی نیز در گفت و گو با ایسنا گفت: چشم و هم‌چشمی سبب بالا رفتن سن ازدواج در بین جوانان شده که این وضعیت از معیارهای اسلامی دور است. چشم و هم‌چشمی به این معناست که فرد به توانایی و امکانات خود توجه نکند، بلکه بدون توجه به وضعیت خودش جنبه مقایسه‌ای در خصوص زندگی دیگران داشته باشد.

وی در خصوص آسیب‌های چشم و هم‌چشمی گفت: در چشم و هم‌چشمی قناعت معنا پیدا نمی‌کند و ارزش‌ها به ضد ارزش تبدیل می‌شود.

این کارشناس مذهبی گفت: ریخت و پاش‌های اضافی در شروع زندگی مشترک منجر به بروز آسیب‌هایی می‌شود که آرامش را

عباسی تصریح کرد: اسلام چشم و هم‌چشمی‌هایی که منجر به آزار و بروز مشکلات شود را نفع می‌کند. وی ادامه داد: چشم و هم‌چشمی و چشم‌داشتن به داشته‌های دیگران یکی از خطراتی است که سعادت دنیوی و اخروی ما را به شدت تهدید می‌کند، اگر کسی به این ورطه افتاد که هر چه دیگران دارند، بهترش را داشته باشد، دست به اعمالی خواهد زد که آخرت سوز و ویرانگر است.

مبارزه با نفس راهکار مقابله با چشم و هم‌چشمی است

این کارشناس مذهبی با بیان اینکه مبارزه با نفس راهکار مقابله با چشم و هم‌چشمی است، گفت: الگو قرار دادن زندگی ائمه و معصومین(ع) در امر ساده زیستی بهترین راه برای داشتن زندگی آرام و بدون دغدغه است.

تکاثرتلبی، حسادت و غبطه مصادیق بارز چشم و هم‌چشمی

حجت الاسلام والمسلمین محمد طاهر گرایلی نیز در گفت و گو با ایسنا گفت: چشم و هم‌چشمی به این معناست که به جای الگوبرداری صحیح از زندگی افراد به دنبال نکته برداری‌هایی باشیم که فقط هزینه‌های ازدواج را بالا برده و هیچ تاثیر در روند معمولی آن نداشته باشد.

وی افزود: در ریشه‌یابی علل چشم و هم‌چشمی به تکاثرتلبی، حسادت و غبطه و کمبود اعتماد به نفس بر می‌خوریم. مدیرکل اوقاف و امور خیریه خراسان جنوبی افزود: مهم‌ترین آسیبی که چشم و هم‌چشمی به ازدواج وارد می‌کند، تحمیل هزینه‌های سرسام آور است.

گرایلی ادامه داد: ایجاد برخی دلخوری‌ها و تفاوت دیدگاه‌ها نیز می‌تواند جزو آسیب‌ها محسوب شود.

این کارشناس مذهبی گفت: چشم و هم‌چشمی و چشم‌داشتن به داشته‌های دیگران یکی از خطراتی است که سعادت دنیوی و اخروی ما را به شدت تهدید می‌کند، اگر کسی به این ورطه افتاد که هر چه دیگران دارند بهترش را داشته باشد، دست به اعمالی خواهد زد که آخرت سوز و ویرانگر است و در این حالت شخص می‌کوشد چیزهایی را تهیه و به نمایش گذارد که در چشم دیگری خوب و زیبا و شگفت انگیز باشد و برتری خود را از این طریق به رخ دیگری بکشد.

وی ادامه داد: از آن جایی که از نظر اسلام، کمال مطلق، خداوند است و هر انسانی باید برای کسب آن شتاب کند و گوی سبقت را از همگان برآید، می‌توان گفت که چشم و هم‌چشمی که در این چارچوب انجام گیرد، سازنده و خوب و ارزشی و در غیر این صورت ضد ارزشی و بدخواهد بود. همچنین قرآن می‌فرماید: "به سوی مغفرتی از پروردگارتان و بهشتی که عرض و پهنای آن آسمان و زمین است، سبقت بجویید." (آل عمران، آیه 331)

مدیرکل اوقاف و امور خیریه خراسان جنوبی افزود: بنابراین، مسابقه و رقابت باید با هدف تحت پوشش قرار گرفتن در سایه غفران الهی و رسیدن به بهشت باشد. این بهشت نیز چیزی جز همان خدایی و ربانی شدن نیست، زیرا تا انسان خدایی نشود در بهشت رضوان در نمی‌آید. بر این اساس، می‌توان گفت که مسیر رسیدن، عبودیت و بندگی است که در سایه اخلاق تحقق می‌یابد و انسان متخلق هم همان انسانی است که اخلاق الهی یافته و صفات و اسمای الهی در او پدیدار شده است.

گرایلی اظهار کرد: چشم و هم‌چشمی که به معنای الگوگیری از دیگران و رقابت و مسابقه گذاشتن با آنان است، باید در چارچوب معیارهای الهی باشد تا بتوان از آن به چشم و هم‌چشمی خوب و ارزشی یاد کرد و گرنه از مصادیق چشم و هم‌چشمی بد و ضد ارزشی خواهد بود.

وی تصریح کرد: قرآن در آیاتی گزارش می‌کند که برخی از مردم، رقابت سازنده و سالمی نداشتند، چرا که ره گم کرده بودند و چیزهایی را کمالی می‌دانستند که یا ضدکمالی بود یا ابزاری برای کمال بود و تنها در حد وسیله و ابزار، ارزش داشت، ولی برخی‌ها بدان اصالت داده و آن را هدف می‌انگاشتند.

مدیرکل اوقاف و امور خیریه خراسان جنوبی گفت: اصولاً کسانی که به مقایسه زندگی خود با زندگی دیگران می‌پردازند، از آن جایی که دنیا همواره با محدودیت‌هایی مواجه است، گرفتار چشم و هم‌چشمی بد و ناپسند می‌شوند و افزون بر اینکه خود را به رنج می‌افکنند، موجبات رنجش دیگران را نیز فراهم می‌کنند.

خودکم بینی، حاصل چشم و هم‌چشمی

گرایلی افزود: کسی که به مقایسه مادی زندگی خود با زندگی دیگران می‌پردازد، گرفتار نوعی خودکم بینی می‌شود و خود را در میان مردم خوار و پست می‌شمارد(فجر، آیه 61) از نظر این دسته از افراد، اگر وضعیت مادی مطلوب شود، وضعیت اعتباری و روحی آنان نیز بهتر می‌شود(فجر، آیه 51) زیرا ملاک و معیار کرامت و اهانت را مادیات دنیوی می‌دانند، در حالی که کرامت انسان در تقوا و کمالاتی است که کسب می‌کند و برای آن پایانی نیست، همچنان که اهانت و خواری را باید در دوری از خداوند و بی‌تقوایی و نقص وجودی خود دانست.

وی افزود: چنان که گفته شد، چشم و هم‌چشمی، ریشه در رقابت ناسازنده و ناسالم و الگوبرداری‌های نادرست دارد، از این رو شخص، گرفتار بیماری‌هایی چون حسادت، حسرت و اندوه و افسردگی می‌شود و گمان می‌کند که فقدان ثروت و کمبودهای مادی به معنای اهانت و ذلت و خواری اوست.

گزارش از: سپیده قلندری اسفدن، خبرنگار ایسنا، منطقه خراسان جنوبی